

■ COLUMNA

Viafier retica: Colliaziun Scuol–Mustér

DA AITA DERMONT-STUPAN

Dapi ca. in onn sa preschenta la staziun da Scuol en ses nov vestgì. La renovaziun è propi gartegiada bain. Or dal kiosc vegn in'odur da café. La sala da spetga è agreabla, sutgas pulstradas cotschnas, brochuras da giubileum èn exponidas. Gea, avant pli u main 100 onns era quai, che la viafier vegniva construida en nossas Vals. Strusch da s'imaginar oz tge prestaziun, cun ils meds che stevan a disposiziun a ses temp.

La staziun da Scuol es a mai bain conuschen-ta. Adina quest quart d'ura da spetgar, dal mu-ment che l'auto da posta arriva enfin ch'il tren par-ta e cuntrari. Quantas uras, dis, dess quai da quintar ensem! Ma quai pos jau far lura en il tren, che jau hai trais uras peda. Gist quai è il bel vi-dals viadis cun il tren: Ins n'ha da far nagut auter che seser ed ins vegn magari sin las meglras ideas.

Jau ma regord da matti-na, cur che nus gievan a visitar mia nona d'Ar-dez: Gia en il tren cumenzavan nus a discurre il pled d'Ardez: l'aura e las chautschas... Pli tard, cur che nus gievan a scola a Cuira: Il tren era sco in local d'inscunter per ils giuvenils da la regiun, vallader e puter. A Cuira, durant l'emna, sa tractavi da vegnir confruntà cun autras chaussas, autras linguas. Qua eran er quels da tshell'aua, Sur-mirans, Sur- e Sutsilvans. Er quels discurrevan ru-

mantsch. L'emprim ve-gnivan nus bunamain en tentaziun da discurre tu-destg, er sch'il tudestg ans era er ester. Suenten pauc temp, cun buna veglia, chattav'ins però ils tratgs cuminaivels dals idioms.

Lura hai jau emprendì Lad enconuscher la Surselva. Qua èn cre-schids si mes uffants ed han emprendì a discurre. Els discurren rumantsch. Cun els ha cuntinuà il penduliez en ed ora cun il tren.

Surselva–Engiadina–Surselva. La Viafier re-tica collia oz directamain Scuol cun Mustér. Cun ils novs meds da trans-port e da comunica-ziun, cunzunt cun radio e televisiun, èn las valladas rumantschas s'approxi-madas ina a l'autra. Cum-pareglià cun il svilup tecnic ed economic e tut las fusiuns e midadas ch'i ha dà n'esi betg da chapir che tsherts Rumantschs na vulan betg far il pass in vers l'auter ed adattar lur moda da scriver idio-matica ad ina furma da scriver valabla per tuts. I cumbattan per lur idiom

entant ch'i vegn discurre pli e pli tudestg. Quai ma displascha fitg.

Jau hai in dun spezial: Sche jau sun trista, da-vent jau stancla, sun buna da crudar en in sien pro-fund e cur che jau ma dasd hai jau novas forzas e sun pli optimista.

Il ballantschar quiet dal tren è sco fatg aposta per talas situaziuns.

Oz sun jau puspè da viadi vers la Sursel-va, jau lasch ir mes qui-tads e ma durment.

Tuttenina sun jau qua cun tut la magistra-glia da l'Engiadina. Si e giu per Val, tuts èn sa scuntrads a Sagliains per ir cuminaivlamain tras la fora. Nus giain a Mustér ad in curs da rumantsch grischun. E tge entusias-sem che regia! Ils novs meds d'instrucziun ru-mantschs èn exponids en in vagun e vegnan admira-rads ed empustads. Gea i vegn perfin empruvà da chantar las chanzuns d'uffants ed: i va! Tuts èn perina e da buna luna. A mezdi sesain nus en il va-gun restaurant, mangiain chapuns e na sentin gnanc ch'i va plaunet vers la Surselva. Ils collegas a Mustér na pon betg spe-tgar noss arriv per sa met-ter a la lavur. Jau sun mezza tut stutta da tanta accordanza ed euforia.

Plaunsieu ma dasd jau e stos rir da per mai: I n'è anc betg uschenavant. Il tren va. La dunna visa-vi che m'ha contemplada ma dumonda amiaivla-main: Durmì bain?